

SUUNNITELMA OPISKELIJAN SUOJAAMISEKSI VÄKIVALLALTA, KIUSAAMISELTA JA HÄIRINNÄLTÄ

Sisällys

1	Suunnitelman laadinnan taustaa	2
2	Käsitteiden avausta	2
2.1	Kiusaaminen ja väkivalta	2
2.2	Seksuaalinen häirintä ja sukupuoleen perustuva häirintä	3
3	Yhteisöllinen työskentely kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemiseksi	4
3.1	Ennaltaehkäisevä työ koulun tasolla ja ryhmissä.....	4
3.2	Koulutus.....	5
3.3	Tiedottaminen ja viestintä	5
4	Menettelytavat, jos kiusaamista, väkivaltaa ja häirintää esiintyy.....	6
5	Toimintaohjeita opiskelijoille	7
5.1	Opiskelija kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän kohteena.....	7
5.2	Opiskelija kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän sivusta seuraajana	7
6	Suunnitelman seuranta, arviointi ja päivittäminen	7
7	Oheismateriaalia	8

1 Suunnitelman laadinnan taustaa

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) mukaan opiskeluhoillon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen opiskeluhoitosuunnitelma. Suunnitelma voi olla myös kahden tai useamman oppilaitoksen yhteinen. Opiskeluhoitosuunnitelmaan tulee sisältyä *Suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä*.

Vantaalla on laadittu keväällä 2014 Vantaan lukioiden yhteinen opiskeluhoitosuunnitelma. Samoin Vantaan ammattiopisto Variassa on laadittu koko ammattiopistoa koskeva opiskeluhoitosuunnitelma. Lukioiden Hyvinvointikansion osana ja Variassa toimipisteiden Hyvinvointi- ja turvallisuuskansion osana tulee laatia *Suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä*. Tämä asiakirja toimii Vantaan päivälukioiden ja ammattiopisto Varian yhteisenä ohjaavana pohjana em. suunnitelman oppilaitos-/toimipistekohtaisen suunnitelman laatimisessa.

Laki naisten ja miesten tasa-arvosta 609/1986 määrää laatimaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelman yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Sekä lukioissa että Variassa on laadittu tasa-arvosuunnitelmat, joita tarkistetaan vuosittain. Tasa-arvolain mukaan erityistä huomiota tulee kiinnittää muun muassa seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen. Vantaan lukioiden ja ammattiopisto Varian osalta on sovittu, että *Tasa-arvosuunnitelman* osa, joka koskee seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemistä ja poistamista yhdistetään osaksi *Suunnitelmaa opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä*. Oppilaitoskohtainen/toimipistekohtainen suunnitelma laaditaan rehtorin/toimipistevastaavan johdolla lukioissa ja Variassa.

Vaskivuoren lukiossa suunnitelman laatimiseen osallistuvat yhteisöllinen hyvinvointiryhmä ja opiskelijakunnan edustajat.

2 Käsitteiden avausta

2.1 Kiusaaminen ja väkivalta

Kiusaamisella tarkoitetaan joutumista toistuvasti toisten tahallisen ja kielteisen toiminnan kohteeksi. Kiusaaminen voi olla henkistä tai fyysistä.

Suoralla kiusaamisella tarkoitetaan fyysistä tai sanallista satuttamista. Fyysinen satuttaminen voi olla esimerkiksi lyömistä, tönimistä tai potkimista. Fyysisenä kiusaamista on myös omaisuuden tai esimerkiksi koulutöiden varastamista tai tuhoamista.

Epäsuoralla kiusaamisella tarkoitetaan satuttamista kiertoteitse vahingoittamalla ihmissuhteita tai sulkemalla pois joukosta. Epäsuora kiusaaminen voi olla esimerkiksi arvostelemista selän takana tai vahingollisten juurujen ja perättömien juttujen levittämistä.

Epäsuora kiusaaminen on usein vaikeasti havaittavaa. Tällaisia kiusaamisen muotoja ovat mm. vihjaileminen, monimerkitykselliset viestit, joiden todellinen merkitys aukeaa vain tietyille opiskelijaryhmälle, sekä vuorovaikutussääntöjen rikkominen, kuten tervehtimättä jättäminen tai vastaamatta jättäminen. Lähtökohtana kiusaamisessa pidetään kiusatuksi joutuneen omia kokemuksia. Kiusaaja ei välttämättä tunnista kiusaavansa.

Kiusaamista on:

- Fyysisen koskemattomuuden loukkaaminen ja väkivalta lyöminen, potkiminen, töniminen, nipistely, kamppaaminen, esineillä heittäminen, hiuksista vetäminen; väkivalta, joka naamioidaan urheiluksi ja leikiksi; pään kastaminen vessanpönttöön tai lavaariin jne.

- Henkinen väkivalta
pilkkaaminen, eristäminen muista, haukkuminen, matkiminen, naurunalaiseksi tekeminen, syrjään jättäminen, toisten yllyttäminen yhtä vastaan, pettäminen, juorujen levittäminen, ilmeily, huokailu, merkitsevien silmäysten vaihtaminen toisten kanssa, kikattelu tai pilkallinen nauru, rahan kiristäminen jne.
- Vallankäyttö
uhkaaminen, kiristäminen, muista eristäminen, pakottaminen tekoihin, pelottelu, uhkailu, väärin neuvominen.
- Haitanteko
tavaroiden piilottelu ja tavaroiden luvatta ottaminen, yksin jättäminen, omaisuuden tahallinen tuhoaminen, peleistä ja leikeistä poisjättäminen, toisen nimissä toimiminen

Kiusaaminen voi tapahtua eri ympäristöissä, usein sosiaalisessa mediassa. Kaikki epämiellyttävältä tuntuva kohtelu ei kuitenkaan ole kiusaamista. Riidat ja erimielisyydet kuuluvat ihmisten väliseen kanssakäymiseen, eivätkä ne ole kiusaamista. Riidat ja erimielisyydet eroavat kiusaamisesta siinä, että ne ovat yleensä ohimeneviä ja hetkellisiä, eikä niiden kohteeksi joudu jatkuvasti yksi ja sama opiskelija. Kiusoittelu tai rajua leikkiä eivät ole kiusaamista, jos niihin osallistuvat opiskelijat ovat asiasta samaa mieltä ja se on kaikkien mielestä hauskaa.

Kiusaamista esiintyy nuorten keskuudessa usein verhotusti ja ilman että aikuiset sitä näkevät. Esimerkiksi ryhmässä kiusaamisesta kärsivät hyvin usein myös ne, jotka eivät ole kiusaamisen varsinaisia kohteita. Ryhmän kulttuuri saattaa rakentua tällöin pelon varaan avoimen aktiivisuuden sijasta.

Väkivaltaa on myös opiskelijan väkivaltainen ja uhkaava käyttäytyminen, jolla hän vaarantaa toisen henkeä tai terveyttä tai joka kohdistuu esimerkiksi oppilaitoksen irtaimistoon.

2.2 Seksuaalinen häirintä

Häirinnällä tarkoitetaan tässä suunnitelmassa seksuaalista häirintää ja sukupuoleen perustuvaa häirintää.

Seksuaalista häirintää on ei-toivottu yksipuolinen huomio, joka liittyy sukupuoleen. Seksuaalinen häirintä sanoin, elein tai teoin on kiusaamista. Häirintä saa toisen tuntemaan itsensä noloksi, pelokkaaksi, loukkaantuneeksi tai vihaiseksi. Häirintä voi tapahtua myös sosiaalisessa mediassa tai puhelimen välityksellä. Sukupuolinen huomio muuttuu häirinnäksi silloin, kun sitä jatketaan, vaikka huomion kohde ilmaisisi sen olevan epämiellyttävää. Huomion kohteena olevan henkilön oma tuntemus ja kokemus on mittari siihen, onko huomio seksuaalista häirintää vai ei.

Seksuaalista häirintää on:

- sukupuolisesti vihjailevat eleet tai ilmeet, nimittelyt sukupuoliseen suuntautumiseen liittyen
- kaksimieliset puheet tai vitsit
- vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat asiattomat huomautukset tai kysymykset
- näkyvillä olevat pornografiset tai yliseksuaaliset painotuotteet
- seksuaalisesti värityneet kirjeet, viestit sosiaalisessa mediassa tai sähköpostit
- häiritsevä fyysinen koskettelu
- sukupuoliyhteyttä tai muuta sukupuolista kanssakäymistä koskevat ehdotukset tai vaatimukset
- raiskaus tai sen yritys
- halventavat puheet toisesta sukupuolesta tai toisen sukupuolen alentaminen yhteisön vuorovaiikutustilanteissa, valinnoissa ja päätöksissä
- työpaikkakiusaaminen, jos se perustuu sukupuoleen

Seksuaalisena häirintänä ei voida pitää esimerkiksi rohkaisuksi tai kiitokseksi tarkoitettua neutraalien vartalon osien koskettelu, tervehdys- tai onnittelutilanteeseen liittyvää halausta (johon ei liity seksuaalista viritystä), asiallista tai ammatillista keskustelua seksuaalisuuteen liittyvissä asioissa tai yksittäistä ja viatonta, hyväntahtoista ja huumoriin liittyvää ja vastavuoroista tai neutraalia flirttiä.

Sukupuoleen perustuvalla häirinnällä tarkoitetaan henkilön sukupuoleen liittyvää ei-toivottua käytöstä, joka ei ole luonteeltaan seksuaalista ja jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan tämän henkistä tai fyysistä koskemattomuutta ja jolla luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.

Sukupuoleen perustuva häirintä voi ilmetä seuraavin tavoin:

- alentava ja kielteinen puhe toisesta sukupuolesta
- toisen sukupuolen halventaminen

3 Yhteisöllinen työskentely kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemiseksi

3.1 Ennaltaehkäisevä työ koulun tasolla ja ryhmissä

Kiusaamisen, väkivallan ja seksuaalisen häirinnän ehkäisemisen lähtökohtana on oppilaitoksen johdon ja kaikkien työntekijöiden asenne; kiusaamista, väkivaltaa ja häirintää ei tule pitää missään olosuhteissa hyväksyttävänä, jokainen on sitoutunut ennaltaehkäisemiseen ja puuttuu välittömästi kaikkiin esille tuleviin tapauksiin. Jokaisen aikuisen pitää olla tarkkana siitä, että ei kiusaamistilanteita havaitessaan jää kiusaamisen hiljaisen hyväksyjän rooliin. Kiusaaminen, väkivalta ja häirintä eivät lopu itsestään, niihin on puututtava. Ellei niihin puututa, on vaarana, että niitä aletaan pitää "normaalina" käyttäytymisenä.

Kun oppilaitoksessa käsitellään kiusaamista, väkivaltaa tai häirintää, on tärkeää, että keskustelu pysyy koko ajan toisia kunnioittavana ja kaikkien tulee kokea voivansa turvallisesti osallistua keskusteluun. Tähän tavoitteeseen pääsemistä tukee huomion kiinnittäminen oppilaitoksen yleisen hyvän ilmapiirin ja yhteisöllisyyden vahvistamiseen.

Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemistä käsitellään lukuvuosittain oppilaitoksessa eri oppiaineiden oppitunneilla, ryhmänohjauksessa ja mahdollisesti muissa yhteyksissä.

Teemaa käsitellään ainakin seuraavien kurssien oppitunneilla: TE1, TE2, TE3, UE3 ja PS8.

Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemistä käsitellään lukuvuosittain ryhmänohjauksessa laaditun vuosikellon mukaisesti. Huoltajille tiedotetaan ohjelmasta lukiotulokkaiden vanhempien oppaassa ja ainakin lukuvuoden ensimmäisessä tiedotteessa.

Kouluterveyskyselyn tuloksia seurataan, ja niiden pohjalta laaditaan tarvittavat toimenpideohjelmat yhteisöllisessä hyvinvointiryhmässä yhdessä opiskelijakunnan edustajien kanssa.

Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän esiintyvyyttä oppilaitoksessa seurataan vuosittain kyselyillä. Kyselyiden vastaukset tulee säilyttää mahdollisia myöhemmin esille nousevia selvittelyjä varten kaksi vuotta kyselyjen toteuttamisen jälkeen. Jos kyselyjen tuloksista laaditaan yhteenveto, sen säilytysaika on viisi vuotta.

Vaskivuoren lukiossa kysely toteutetaan ryhmänohjaustuokiossa ykkös- ja kakkosvuosikurssilaisille kevätlukukaudella. Sen ajankohta kirjataan YHR:n vuosikelloon. Kyselyn toteuttamisesta vastaa yhteisöllinen hyvinvointiryhmä. YHR on laatinut ohjeen kyselyn tulosten käsittelystä. Ohje päivitetään lukuvuosittain. Ryhmänohjaajat laativat yhteenvetoon kyselyn tuloksista yhteisölliselle hyvinvointiryhmälle ja ottavat ryhmänsä opiskelijoiden kanssa puheeksi vastauksissa il-

menneet huolen aiheet. YHR:n jäsenet käyvät läpi pareittain ryhmänohjaajien laatimat yhteenvedot ja ottavat käsittelyyn vaativimmat huolen aiheet. YHR:n vuosikelloon on varattu ajankoh- ta kyselyn myöhemmälle seurannalle noin kaksi kuukautta kyselyn tulosten käsittelyn jälkeen. Kyselyn vastaukset säilytetään lukion arkistossa 10 vuotta kyselyn tekemisen jälkeen.

3.2 Koulutus

Yhteisöllisen hyvinvointiryhmän jäsenet / Varian toimipistekohtaisen hyvinvointiryhmän jäsenet osallistu- vat kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemistä käsittelevään koulutukseen. Koulutuksen sisällöistä keskustellaan ryhmässä ja jaetaan osaamista. Yhteisöllinen hyvinvointiryhmä/toimipistekohtainen hyvin- vointiryhmä osallistuu yhdessä rehtorin/opetusalojohtajan kanssa opettajille ja muulle henkilökunnalle järjestettävän koulutuksen suunnitteluun.

Tavoitteena on, että henkilökunnalle tai osalle siitä järjestetään koulutusta vähintään joka kolmas luku- vuosi kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemisestä. Koulutuksen voi järjestää myös Vantaan sivistystoimi yhteisesti kaikille toisen asteen oppilaitoksille.

Vantaalla nuorten palvelujen koordinaatioryhmä on perustanut Kiusaamaton Vantaa –työryhmän, jonka tavoitteena on osaltaan edistää kiusaamisen ehkäisemistä ja kiusaamiseen puuttumista. Työryhmä laatii toimintasuunnitelman ensimmäistä kertaa vuodelle 2016. Toimintasuunnitelmaan sisällytetään mm. kou- lutusta.

Suunnitelma käsitellään lukuvuosittain opettajienkokouksessa. Kokoukseen kutsutaan tarpeen mukaan asiantuntijoita. Yhteisöllisen hyvinvointiryhmän jäsenet osallistuvat valtakunnallisiin koulutuksiin vuosittain. Tarpeen mukaan YHR kutsuu asiantuntijoita kehittämis- ja arviointipäi- viin, jotka pidetään joka vuosi.

3.3 Tiedottaminen ja viestintä

Suunnitelmasta opiskelijan suojaamiseksi kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä tiedotetaan lukuvuo- sittain opiskelijoille, huoltajille ja vanhemmille ja kaikille oppilaitoksen työntekijöille, opettajien lisäksi myös muulle henkilökunnalle.

- *Suunnitelmasta tiedotetaan vanhemmille lukiotulokkaiden oppaassa huoltajille ja aina- kin lukuvuoden ensimmäisessä tiedotteessa. Suunnitelma julkaistaan Vaskivuoren lukion kotisivuilla www.vaskivuori.fi*
- *Sen lisäksi, että ohjelma julkaistaan kotisivuilla, sen sisältö käsitellään kerran lukuvuo- dessa opiskelijoiden kanssa ryhmänohjauksessa.*
- *Suunnitelmasta tiedotetaan opettajille kerran lukuvuodessa opettajienkokouksessa, jonka teemana on opiskeluhoito.*
- *Rehtori kertoo suunnitelmasta lukuvuoden alkaessa muulle henkilökunnalle; lukiosih- teereille ja oppilaitoksessa toimiville kouluisännälle, laitoshuoltajille ja keittiön henkilö- kunnalle.*

4 Menettelytavat, jos kiusaamista, väkivaltaa ja häirintää esiintyy

Oppilaitos voi puuttua kiusaamiseen, häirintään ja väkivaltaan kun se tapahtuu oppilaitoksen alueella ja työpäivän aikana tai oppilaitoksen järjestämässä tilaisuudessa.

Jokainen kiusaamista, väkivaltaa tai häirintää havainnut on velvollinen ottamaan asian puheeksi, jotta asiaa voidaan selvittää huolellisesti. Tässä kiusaamisen käsitteen alle on sisällytetty kiusaamisen eri muodot ja seksuaalinen häirintä.

Jos opiskelija tulee kertomaan jollekulle oppilaitoksen aikuiselle kiusaamisesta, aikuinen on velvollinen viemään asiaa eteenpäin kiusaamisen loppumiseksi. Opiskelijoiden, joita asia koskee, tulee olla tietoisia asian käsittelystä. Jokainen puheeksi otettu kiusaamistapaus on tutkittava ja aloitettava selvitys mahdollisimman nopeasti. Kaikkia osapuolia on kuultava. Prosessilla tavoitellaan positiivista muutosta ja väärinymmärrysten oikaisemista.

Kiusaamisen selvittelyssä on olennaista molempien osapuolten kuuleminen, ensin erikseen ja sitten yhdessä. Selvittely antaa kummallekin osapuolelle mahdollisuuden käydä tapahtunutta läpi, rauhoittua ja kehittää omaa tapaa selvittää asiasta eteenpäin oman arvokkuutensa säilyttäen. Aikuinen tarjoaa neutraalin asiantuntemuksensa ja aikuisen minänsä osapuolten käyttöön. Aikuisen tuki on välttämätön turvallisuuden tunteen takia. Vain turvassa nuori voi oppia tapahtuneesta, kenties sopia ja pyytää, saada ja antaa anteeksi ja päästä eteenpäin. Tarvittaessa otetaan yhteys huoltajaan.

Seuraavassa on kuvattu esimerkki toimintamallista, jota oppilaitoksessa voidaan hyödyntää kiusaamis- tai häirintätapaukseen liittyvän toimintaohjeen laatimisessa:

1. Jokainen kiusaamista tai seksuaalista häirintää havainnut tai siitä tiedon saanut huolehtii siitä, että asiaa lähdetään selvittämään nopeasti ja tosissaan. Kiusaamistapausta lähtee selvittämään kiusatun ryhmänohjaaja ja/tai kiusaajan ryhmänohjaaja tai muu sovittu henkilö.
2. Ryhmänohjaaja (tai muu sovittu henkilö) keskusteleo asianosaisten kanssa ensin erikseen ja sitten yhdessä ja selvittää tilanteen kulun. Tapahtumat kirjataan ylös ja sovitaan seurannasta ja sovitte- lusta. Tapahtuneen tarkka kirjaaminen on tärkeää: kysymykset, vastaukset, tuntemukset, reaktiot, faktat. Jos kyseessä on vakavampi ja pitkään jatkunut toistuva kiusaaminen otetaan opiskeluhuollon työntekijöitä mukaan asian käsittelyyn. Tarvittaessa opiskelijan tuen tarpeen selvittämiseksi kootaan monialainen asiantuntijaryhmä.
3. Jos oppilaitoksessa on käytössä vertaissovittelu, myös siitä sovitaan. Sovittelu perustuu vapaaehtoisuuteen.
4. Tapauksesta kerätään tietoa haastattelemalla muita asiasta tietäviä opettajia ja muita asianosaisia, jotka ovat oppilaitoksen henkilökuntaa, tai opiskelijoita.
5. Tapauksen käsittelijät tapaavat kunkin osapuolen yksilökeskusteluissa. Tavoitteena on, että jokaisen näkökulma tulee esiin. Tässä yhteydessä sovitaan alaikäisten kanssa yhteydenotosta huoltajiin ja aikataulusta.
6. Järjestetään eri osapuolten yhteinen asian käsittely, jonka tavoitteena on sopiminen (anteeksi- pyyntö ja anteeksiantaminen). Tarvittaessa tehdään kirjallinen sopimus, jonka osapuolet allekirjoittavat.
7. Sovitaan seurantatapaamisten ajankohdat, joissa tarkistetaan, onko kiusaaminen loppunut.
8. Jos kiusaaminen ei lopu, otetaan käyttöön oppilaitoksen kurinpitokeinot ja pyydetään apua muilta viranomaisilta kuten sivistysviraston turvallisuusasiantuntijalta ja lastensuojeluviranomaiselta. Jos kiusaaminen täyttää rikoksen tunnusmerkit, kiusaamisesta tehdään rikosilmoitus.
9. Kaikki käydyt keskustelut ja tapaamiset kirjataan muistioksi ja säilytetään samoin kuin opiskelu- huoltokertomukset (opiskeluai- ka + 10 vuotta).
10. Kaikille osapuolille tarjotaan tarvittaessa opiskeluhuollollista yksilötukea (opiskeluterveyden- huollon palveluja, psykologi- ja kuraattoripalveluja, sekä monialaista yksilökohtaista opiskelu- huoltoa).

Kiusaamis- ja häirintätapausten käsittely tapahtuu yllä kuvatun mallin mukaan.

Kun opiskelija käyttäytyy väkivaltaisesti tai uhkaavasti, toimitaan seuraavissa asiakirjoissa kuvatulla tavalla. Asiakirjat ovat osa lukion hyvinvointikansiota, joka on Fronterissa:

Suunnitelma toiminnasta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa sekä Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista (Lukioiden suunnitelma laaditaan lukuvuoden 2015–2016 aikana)

5 Toimintaohjeita opiskelijoille

5.1 Opiskelija kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän kohteena

Kenenkään ei tarvitse sietää loukkaavaa tai epämiellyttävää käyttäytymistä. Jokaisella on oikeus omiin fyysisiin ja henkisiin rajoihin. Muilla on velvollisuus kunnioittaa toisen asettamia rajoja.

- Ensimmäisenä toimenpiteenä on kertoa kiusaajalle/häiritsijälle selvästi, miltä hänen käyttäytymisensä tuntuu ja pyytää tätä lopettamaan. Pyri sanomaan EI vakuuttavasti.
- Usein turvallisinta on poistuminen paikalta. Tilanteesta on aina oikeus poistua. Poistumiseen ei tarvita kenenkään lupaa eikä silloin tarvitse sanoa mitään.
- Jos kiusaaminen, väkivalta ja häirintä kiellosta huolimatta jatkuu, ilmoita siitä aina jollekin oppilaitoksen aikuiselle ja/tai huoltajalle.
- Asian käsittelyä varten kirjaa tapahtuma esim. puhelimeesi; tapahtuma-ajat ja -paikat, mitä tapahtui ja keitä oli läsnä.
- Muista, että kiusaaminen, väkivalta tai häirintä ei ole koskaan häirinnän kohteen syytä.

5.2 Opiskelija kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän sivusta seuraajana

Oppilaitoksen kaikkia opiskelijoita tulee rohkaista ja kannustaa puuttumaan näkemäänsä kiusaamiseen, väkivaltaan ja häirintään. Jos opiskelijoille on kertynyt kokemusta oppilaitoksen toimivasta prosessista puuttumisesta kiusaamiseen, väkivaltaan ja häirintään tai he tuntevat oppilaitoksen toimintasuunnitelman, se rohkaisee heitä aktiivisesti puuttumaan havaitsemiinsa häiriöihin. Myös ilmiön käsitteleminen ja pohtiminen etukäteen auttaa nuoria tunnistamaan häiriötilanteet.

Toiset opiskelijat voivat puuttua näkemäänsä kiusaamiseen, väkivaltaan ja häirintään esimerkiksi seuraavilla tavoilla:

- Sanomalla häiritsijälle, että hänen käyttäytymisensä on loukkaavaa ja että hänen on lopetettava.
- Tukemalla, puolustamalla ja uskomalla häirintää kokenutta kaveria.
- Tapahtunutta ei saa vähätellä eikä syyttää ahdisteltua kaveria.
- Kertomalla tapahtuneesta jollekin oppilaitoksen aikuiselle ja/tai huoltajalle.
- Jos ei uskalla mitenkään puuttua kiusaamiseen, on tärkeää ainakin kertoa tapahtuneesta (vaikka nimettömällä viestillä) jollekulle oppilaitoksen aikuiselle.

6 Suunnitelman seuranta, arviointi ja päivittäminen

Lukioiden yhteisölliset hyvinvointiryhmät ja Varian toimipistekohtaiset hyvinvointiryhmät ovat vastuussa suunnitelman seurannasta, arvioinnista ja päivittämisestä lukuvuosittain.

Suunnitelman toteutumista seurataan lukuvuosittain. Sen arviointi ja päivittäminen ovat yhteisöllisen hyvinvointiryhmän vuosikellossa marraskuussa. Opiskelijakunnan hallituksen edustajat osallistuvat arviointiin ja päivittämiseen.

7 Oheismateriaalia

Ei meidän koulussa on tasa-arvovaltuutetun oppimateriaali seksuaalista häirintää vastaan.

<http://eimeidankoulussa.fi/opettajalle/>

Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun laatima *Seksuaaliseen häirintään puuttumisen toimintamalli*:

<http://www.lapinletka.fi/media/Seksuaaliseen%20haeirintaeaen%20puuttumisen%20toimintamalli.pdf>